

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Parashat derakhim

Rosanes, Judah ben Samuel

הדוהי, סענאזר

Ṷinitsi'ah, 5503 [1742 oder 1743]

סימרקן ררד

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9997

דרך עניים דרוש טו

ח"ל הכ"ה לישראל חושקני בכס שאפילו בשעה שאני חסופי לכס גדולה אתם ממעטים עמכם לפני נתיני גדולה לאברהם אמר ואנכי עפר ואפר נתיני גדולה למה ולא אהרן ואמר ונחנו מה נתיני גדולה לדוד ואמר ואנכי תולעת ולא איש היינו דכתיב כי אתם המעט * ופרטו שאתם ממעטים עמכם בענוה לפיכך חשק בכס * וזהו כונת המאמר עיר קטנה זה בית הכנסת ואנשים בה מעט זה גבור דהיינו שהם ממעטים עצמם אז יבא אליה מלך גדול זה מ"ה שהקב"ה מטרה בכינתו להם הגבור אינם מעט כלומר שאינם ממעטין את עצמם לא בא אליה מלך גדול מטובם דכתיבול אין אני והוא יכוילו לדוי בעולם דכתיב נכה עינים ורחב לבב אמו לא חובל * עוד הסלינו רז"ל בחופן אחר בנגזי מדת הגאווה * ואמרינן תו בפ"ק דסוטה מאי דכתיב תועבת ה' כל נכה לב וד ליד לא יקנה אחר רב כל מי שיש בו נסות הרוח אפילו הקנהו להקב"ה שמים וארץ לאברהם הצינו דכתיב ביה הדימותי ידו אל ה' אל עליון קונה שמים וארץ לא יקנה מדינה על נהינם דבי טיילא אמרי אפילו קבל תורה כמשה דכתיב ביה מיינינו אם דת למו לא יקנה מדינה על נהינם ר' יוחנן אמר אפילו עשה נדקה בסתר דכתי' מתן בסתר יכפה אף וסעד בחיק חמה עזה לא יקנה מדינה על נהינם ע"כ * ויש לדקדק במאמר זה טובא חדא דאם מי שיש בו מדת הגאווה הו"ל שישנו מסופו יורש נהינם מהיבא מתיי דכתיב היותו באברהם או כמשה או שעושה נדקה בסתר סיגל מהענוה הראוי לו * ואם הכונה דאפילו שיש בו תורה ומעשים טובים לא יועילו לו א"כ למה תלו הדבר בהיותו באברהם או כמשה או שיעשה נדקה בסתר לא הו"ל אלא אפי' שיש בו תורה ומ"ט לא יועילו לו להגילו מדינה של נהינם * עוד יש לדקדק במה שכתב לאברהם במה שהקנה אלא אפי' עמד בעשרה נסיונות באברהם או וסמך את כל התורה באברהם אבל ע"ה שהקנה שמים וארץ את משה רבינו במה שקבל התורה דכתיב מיינינו אם דת נוחא שתארו את משה דכתיב גדול טלל נטמט כמחיה דהיינו שקבל התורה מידו על הקב"ה אך מה שהקנהו אברהם להקב"ה שמים וארץ מאי טיילא הכא * ונראה

מליככות בדם שפיר וטליא לא הייתי לריך לילך חלל חסיבותם שיבעום עלי ויאמר טעית ואעפ"כ היה נמלך עם חסיבותם לקיי' ואברהם בעדותך נגד מלכים ולא חבוש *
והנה מה שאמר דוד ולא עוד אלא כו' הן הן הדברים שאמר ואל הלל חסי דבר אמת עד מאד * ואמהלכה ברחבה וכו' ואברהם בעדותך נגד מלכים ולא חבוש ומאי דאמרינן דכל שהיה עושה דוד היה נמלך בחסיבותם ילפינן לה מהאי קרא דאברהם בעדותך נגד מלכים ולא חבוש וכדאיתא בנערה והנה כו' הוכי דמועיל לתלמיד מה טכועם עליו רבו וסותק להבחין בין דם טמא לדם טהור הכי נמי מועיל לשאר דינים וכדאמרינן בנערה ומין אפי' יוליא ריב כל תלמיד טכועם עליו רבו פטס ראשונה וטניה וסותק וזכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות דתנן רבי ישמעאל אומר הרוגה שימחם יעסוק בדיני ממונות טאין לך מקצוע בתורה יותר מהם שהם כמעין נוכע * ור"ט פירש ואל תגל חסי דבר אמת אל תבדיל חסי דבר אמת ומנא חסי דבר אמת עד מאד בכל הוראותי ובכל דיני טלל אכטת בהם * ועוד כתב ואמהלכה ברחבה בהלכה הרווחת ופוטטת בישראל ע"כ וכוה נבא לכונת הכתוב טקוד התפלל ואל תגל חסי דבר אמת עד מאד טכל הוראותיו וכל דיניו יהיו כדון טלל וטכל בהם ועוד התפלל ואמהלכה ברחבה בהלכה הרווחת ופוטטת בישראל וכוון שהוראותיו הם רווחות ופוטטות בישראל הוא סימן שהן כדון וכדאמרינן בעלמא אם הלכה רופפת בידך פוק חוי מאי עמא דבר * ואמרינן בפ"ו דפסחים שאמר להם הלל הלכה זו טמטמי וטכתיי אלא הכה להם לישראל אם אין נביאים הם כבי כביאי הם ונמנא טעשו כדון שאמר כך מקובלני חסי טמטיא ואכטליון * הרי טמה שישראל עושים הוא הורה על אמתות הענין ואמר אעפ"י שאני מתפלל לפניך טכל הוראותי יהיו כדון בהלכה הרווחת ופוטטת בישראל לא בטביל זה אמנע את ענמי מליך חלל חסיבותם נגד מלכים ולא חבוש ואעפ"י טלל הייתי לריך לז"ה מאמר טכל הוראותי הם כדון אף על פי כן אני אוהב מדת הענוה בעסק התורה עץ חיים למחויקים בה ותומכיה מאמר *

דרך כרמים דרוש ששה עשר

סוטה

א"ר יוחנן מטובם רפבו כל אדם שיש בו נסות הרוח כעובד ע"ז כתיב הכא תועבת ה' כל נכה לב וכתיב חסם ולא תביא תועבה אל ביתך *
אדר שביארנו לעיל דרך ארוכה בטבת מעלת הענוה הכא נבא להודיע קמה מאוסה היא מדת הגאווה בא וראה דברי חכמים דכרבונות הם אמרו בפ"ק דסוטה א"ר חסדא אמר מה עוקבא כל אדם שיש בו נסות הרוח אמר הרב"ה אין אני וכו' וכו' וכו' לדור בעולם שנאמר נכה עינים ורחב לבב אותו לא חובל אל תיקרי אותו לא אותו * וכוה יוכי מרזל במדרש וזל עיר קטנה ואנשים בה מעט וכו' עיר קטנה זה בית הכנסת ואנשים בה מעט זה גיבור וכו' אליה עליה מגידים טמטרה טכיונתו בבתי כנסיות וטכב אותה ובנה עליה מגידים גדולים וכו' יע"ס * ויש לדקדק דכתיב מ"ט עיר קטנה זה ב"ה נוחא דקדמו קטנה לב"ה מטובם דלגבי בית המקדש נקרא בית הכנסת קטנה וכו' רז"ל ואהי להם למקדש מעט אלו במי כנסיות אד"מ ואנשים בה מעט זה גיבור לאויה תכלית יחס הכתוב לגבור בתואר זה דמיט * ונראה ליישב עם מאי דאמרי' בפ"ו דחילוי א"ר יוחנן מטובם ר"ב ב"ר שמעון כל מקום שאתה מונח דבריו טל ר"א בנו טל רבי יוסי הגלילי באגדה עשה אונן באפרסת לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכס כי אתם המעט ח"ל

א"ר יוחנן מטובם רפבו כל אדם שיש בו נסות הרוח כעובד ע"ז כתיב הכא תועבת ה' כל נכה לב וכתיב חסם ולא תביא תועבה אל ביתך *
אדר שביארנו לעיל דרך ארוכה בטבת מעלת הענוה הכא נבא להודיע קמה מאוסה היא מדת הגאווה בא וראה דברי חכמים דכרבונות הם אמרו בפ"ק דסוטה א"ר חסדא אמר מה עוקבא כל אדם שיש בו נסות הרוח אמר הרב"ה אין אני וכו' וכו' וכו' לדור בעולם שנאמר נכה עינים ורחב לבב אותו לא חובל אל תיקרי אותו לא אותו * וכוה יוכי מרזל במדרש וזל עיר קטנה ואנשים בה מעט וכו' עיר קטנה זה בית הכנסת ואנשים בה מעט זה גיבור וכו' אליה עליה מגידים טמטרה טכיונתו בבתי כנסיות וטכב אותה ובנה עליה מגידים גדולים וכו' יע"ס * ויש לדקדק דכתיב מ"ט עיר קטנה זה ב"ה נוחא דקדמו קטנה לב"ה מטובם דלגבי בית המקדש נקרא בית הכנסת קטנה וכו' רז"ל ואהי להם למקדש מעט אלו במי כנסיות אד"מ ואנשים בה מעט זה גיבור לאויה תכלית יחס הכתוב לגבור בתואר זה דמיט * ונראה ליישב עם מאי דאמרי' בפ"ו דחילוי א"ר יוחנן מטובם ר"ב ב"ר שמעון כל מקום שאתה מונח דבריו טל ר"א בנו טל רבי יוסי הגלילי באגדה עשה אונן באפרסת לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכס כי אתם המעט ח"ל

א"ר

א"ר אבהו אין העולם מתקיי' אלא צמי שמיים ענמו כמי טאני
 סנאמר ומתחת זרועות עולם . נחנא שהענוה היא סיבה לקיום
 העולם . ולזה בא לומר אל יעלה בדעתך שכל מה שהרחיק ה'
 מדת הנאווה וחיבב מדת הענוה היינו מטום שמדת הענוה היא
 סיבה לקיום העול' ומבלעדה מוט הממוטטה ארץ ועמודי שמים
 ידוספו והקב"ה חפץ בקיום העולם לא תהו בראה לסבת יצרה
 ומט"ה הרחיק מדת הנאווה . וא"כ אם ימלא באווה אדם סגולה
 אשר בסבילה העולם מתקיים אפטר דלאים אשר אלה לו הותרה
 לו מדת הנאווה מאחר שאין דבר רע נמוטך ממנו . לזה אמר כל
 מי שיש בו נסות הרוח אפי' הקנהו להקב"ה פמים וארץ כאברהם
 וכיון שהוא סיבה לכריאת שמים וארץ מכ"ס שמתקיים העולם
 בטבילו אפי' לא ינקה מדינה של נהינס לפי שמדת הנאווה
 שחמה ונמאסת מנד עמיה לא ינקה כל הנוגע בה אם רעה
 בעיני אדוניה וסופו יורט נהינס . ומאמר דבי רבי טילא סאמר
 אפילו קבל תורה כמשה וכו' ג"כ על פי כונה זו . והענין הוא
 בהקדים הא דאמרינן בבר' פ"א ס"ו ו' ואל בראשית ברא אלהים
 א"ר ברכיה העולם ומלואו לא נברא אלא בטביל משה דכתיב
 בראשית ברא אלהים וכתיב התם וירא ראשית לו ע"כ . הרי
 שמיטה רבינו היה סיבה לכריאת העולם וכ"ס שהוא מתקיים על
 ידו וכמו שלמדנו מדברי מרן ז"ל . ולזה בא רבי טילא ואמר שמי
 שיש בו נסות הרוח אפילו קבל תורה כמשה שהרי נברא
 העולם בטבילו וכ"ס שמתקיים על ידו עכ"ל לא ינקה מדינה של
 נהינס . גם רבי יוספן סאמר אפילו עושה גדקה בסתר וכו' הוא
 ג"כ על פי דרך זה והוא בהקדים הא דאמרינן במדרש אין העולם
 מתקיים אלא בטביל הגדקה סנאמר והוכן בחסד כסא וכתיב
 השמים כסאי . הרי שהגדקה היא סיבה לקיום העולם ולזה בא
 רבי יוספן ואמר כל מי שיש בו נסות הרוח אפילו עשה גדקה
 בטבילה העולם מתקיים אפילו הכי לא ינקה מדינה של נהינס
 באופן שדברי שלט הרועים האנשים האלה שלמים לכונה אחת
 נמכונו לומר שלא יעלה בדעתנו שמה שהרחיק ה' מדת הנאווה
 וחיבב מדת הענוה הוא כדי שיתקיים העולם לזה באו לומר שמי
 שיש בו נסות הרוח אפילו הוא כאברה' או כמשה או עושה גדקה
 בטבילו העולם מתקיים ואם כן לא נמוטך מה שום נוק לקיום
 העולם אם יהיה באיש הזה נסות הרוח אפילו הכי לא ינקה
 מדינה של נהינס לפי שמדת הנאווה מנד עמיה מאושה היא
 בעיניו ותכרך .

א נאמר בדרך אחרת ליישב דברי המאמר והוא בהקדים
 הא דאמרינן בבר' פ"א ס"ו ו' ופרשה מ"ט ס"ו ז'
 א"ר לוי הסופט כל הארץ לא יעשה משפט אם עולם אלה מבקש
 אין דין ואם דין אלה מבקש אין עולם וכו' כמו שהובא לעיל
 בדרך ענינים דרוש ז' . הרי שאברהם היה אומר שכן הראוי
 הוא שיתנהג הקב"ה עם בריותיו במדת הרחמים והסמים מדיה
 על ידיה . וכתיב מהר"ם יפה בבר' פרשה ל"ג ס"ה דמאי דכתיב
 ויזכור אלהים את אברהם דהיה זכורה בסבל אברהם וכתיב
 אלהים לומר שהפך מדת הדין למדת רחמים . והנה כבר נמצא
 לעיל בדרוש הנזכר דמי סאחו במדת הענוה אית ליה דפחלת
 הפרשה היא אלה תולדות השמים והארץ ומה שהתחיל בבראשית
 הוא ללמד מדת הענוה וכיון דתחלת הפרשה היא אלה תולדות
 השמים עכ"ל דמאי דכתיב ביום עשות ה' אלהים הוא ששפך
 מדת הדין עם מדת הרחמים בבריאת העולם . ולזה אמר שכל
 מי שיש בו נסות הרוח אפילו הוא כאברה' לא ינקה כלומר שהיה
 צולה על הדעת שהנוק הנמשך ממדת הנאווה הוא לפי שבין
 סאין בו מדת הענוה אם כן ע"כ בראשית ברא אלהים הוא תחלת
 בפרשה ואם כן העולם נברא בדין ואין העולם מתקיים ואם כן

אם היה כאברהם שכתפלתו היה פוסה שיתנהג העולם כמדת
 הרחמים אם כן אין שום נוק נמשך ממנו לזה אמר דהא לימא
 אלא אפילו הוא כאברהם לא ינקה מדינה של נהינס . ומ"ד
 אפילו קבל תורה כמשה הוא ג"כ על פי כונה זו והוא דאמרינן
 במדרש ה' אלקים אלה החילות אמר לפניו רבש"ע אם תמנעי
 לי בדין הב לי ואי לא תמנעי לי בדין הב לי ברחמים . הרי
 שנדול כמו של משה שהיה אומר שאפילו אין בדין שיתן לו במדע
 הרחמים מטום דאית ליה טען הראוי הוא שיתנהג הקב"ה עם
 בריותיו כמדת הרחמים . ואמרינן בבר' פרשה ל"א סימן ה'
 ופרט' ע"ג ס"ב אטריהם הגדיקים טען הופכין מדת הדין למדת
 הרחמים בכל מקום סנאמר אלהים הוא מדת הדין אלקים לא
 תקבל עד האלקים יבא דבר שניהם וכתיב וישמע אלהים את
 נאקתם ויזכור אלהים את בריותו ויזכור אלהים את רחל ויזכור
 אלהים את נח ע"כ ואם כן היה עולה על הדעת שמי שנדול
 כמשה שמהפך מדת הדין למדת הרחמים וכן הראוי הוא שיתנהג
 ה' עם בריותיו כמדת הרחמים סאין שום נוק נמשך ממדת הנאווה
 לזה אמר אפילו הוא כמשה כו' . ומ"ד אפילו עושה גדקה בסתר
 הוא גם כן ע"כ כונה זו דאמרינן במדרש בא וראה כמה גדול
 בזה של גדקה שמהפכת מדת הדין למדת הרחמים . ואמרינן
 במדרש ויסקיפו על פני סדום כל הסקפה שמתקרא לרעה חוץ
 מהסקיפה ממעון קדשך מן השמים שנדול כח מתנות עניים
 שהופך מדת הרונג למדת רחמים ע"כ . וכמו שיתבאר ענין זה
 בארובה בדרך גדקה ממלא יע"ס בדרוש ח"ו . ואם כן היה עולה
 על הדעת שמי שעושה גדקה בסתר אין שום נוק נמשך אם יהיה
 בו מדת הנאווה לזה אמר דאפי' לא ינקה מדינה של נהינס .
 באופן שכדרי רב ודבי רבי טילא ור' יוחנן כונה אחת להס כולם
 שוים לטובה וכונתם לומר שלא יעלה בדעתנו דמה שהרחיק ה'
 מדת הנאווה וחיבב מדת הענוה היינו מטום סעז' הענוה העולם
 מתקיים כי זה מורה דנברא העולם במדת הרחמים דתחלת הפר'
 היא אלה תולדות השמים וא"כ מי שהיה כאברהם או כמשה או
 שעושה גדקה דעז' אחד משלם אה היה מהפך מדת הדין למד' הר'
 וסד' א' לאין נוק נמשך ממנו אם יש לו נאווה לזה באו לומר דהא
 לימא מטי' דהנאווה היא מאוה' מנד עמיה לא ינקה כל הנוגע בה
א נאמר בדרך אחרת ונדקדק עוד במ"ס אפילו הקנהו
 להקב"ה שמים וארץ כאברה' וכו' דמאי שיאטייה דשכח
 זה כאלו במה שפאר לאברהם שהקנה להקב"ה שמים וארץ .
 והענין הוא עם הא דאמרינן בבר' פ"א ס"ו ו' ואמר דס"ב בטס
 ד' כסעה שהיה משה כותב את התורה היה כותב מעשה כל יום
 ויום כיון שהגיע לפסוק זה סנאמר . ויאמר אלקים נעשה אמר
 לפניו רבש"ע כו' כמו שהובא לעיל בדרך ענינים דרוש ז' יע"ס .
 במצינו לעדין ממאמר נעשה אדם מדת הענוה שהיה הנדול
 במלך בקטן ומי שיש בו נסות הרוח הוא נותן פתחון פה למינים
 שיאמרו שמי רשויות הם וזיינו דכתיב נעשה אדם . והנה דבר
 ידוע הוא שאברהם אצינו הודיע לכל באי עולם אלהותו ויתברך
 ואחדותו וכמ"ס רזל וזל ה' אלהי השמים אמר לקחני מבית אבי
 ולמעלה אמר ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אל עבדו
 הוא אלקי השמים ואלקי הארץ שהרגלתיו צפי הכריות אבל
 בסלקחני מבית אבי היה אלקי השמים ולא אלקי הארץ . שלא היו
 צאי עולם מכירי' צו ע"כ . ואם כן היה עולה על הדעת שהטעם
 שהרחיק ה' מדת הנאווה הוא כדי שלא יהא פתחון פה למינים
 צמאמר הכתוב נעשה אדם לומר שיש שתי רשויות וא"כ מישהוא
 כאברהם שהודיע לכל באי עולם אלהותו ויתברך ואחדותו והקנה
 לו שמים וארץ דהיינו שנקרא אלקי השמים ואלקי הארץ שהודיע
 אחדותו לעיני כל ישראל א"כ לאים אמר אלה לו לא ימטך שום

דרך ברטים ררוש יו

לעושה נדקה בסתר כופה אף וחסה ואנב חסיה מאי דק"ל
והיא דאמרי' בפ"ק דברכות ת"ר המרנה מעות לאטה מירו לידה
או מידה לידו אפילו קבל תורה חסיוי כמטה רבינו דכתיב ביה
מומינו אש דת למו לא ינקה מדונה של גהינם שנאמר יד ליד
לא ינקה דע ע"כ והנדרה חסירוס דש"ס הוא דס"ל דיד ליש
הוא תאר למטה רבינו וקרא חסמעי בשמה ואם כן יס לקדק
אחאי לא קשיא ליה לרבי יוחנן האי יד ליד יד מיד מיבעי ליה
כי היכי דקשיא ליה אדרבי טילא .

זנראה

דרש"י אל הוקסה לו מה שהקשינו דמה בא ללמדנו
ר"ז דמי טיט בו נסות הרוח אפילו עושה נדקה
בסתר לא ינקה מדונה של גהינם דמאחר דעונט מי טיט בו
בסות הרוח הוא טירד' לנהיגט מתיבא תמי דכטביל טיט בו
מגוה אחרת טיפטר מעונט מדת הגאווה דהא כתיב ולא יקח
שומר ואחריון דאינו נוטל שחד כל מנות . לזה בא רש"י ליישב
ואמר דלר"י העושה נדקה כופה אף וחיתה . והפנין הוא עט
מאי דאמרינן במדרש כל המתמיהר חביא חומה לעולם שנאמר
מענה דך יטיב חומה ובתיב איש חומה וגרה מדון וארך אפים
יסקיט ריב ע"כ . ולזה בא ר"ז ואמר דמא' ועלה בדעתך דהטעם
שהחיק ה' מדת הגאווה הוא משום דמביא חומה לעולם והוא
אחד ממלכות מלאכי דעים והקב"ה ספן קקיום העולם ומטוס
הכי הרחיק מדת הגאווה . ולפי זה סר"א טמס המלא ימלא באיש
טיט בו נסות הרוח טעוטה נדקה בסתר כופה אף וחיתה היה
עולה על הדעת דינא הסדרו כשכרו ואין כאן טוס נוק ממדת
הגאווה . לזה בא ר"י ואמר כל מי טיט בו נסות הרוח אפילו
עושה נדקה בסתר דכתיב מתן בסתר יכפה אף וטוחד בחיק
חומה עוה דהיינו כופה אף וחיתה ואם כן אינו נמטך טוס נוק
ממדת הגאווה אפילו הכי לא ינקה מדונה של גהינם . ומטוס
הכי הוינך רש"י לומר דלר"ז העושה נדקה כופה אף וחיתה כסדרת
דכי אלעזר דמי היה ס"ל כרבי ינקה דאף כופה חומה אינו כופה
מאי אחא לא שמעינן ר"י דמי טיט בו נסות הרוח דאפילו עושה
נדקה לא ינקה שטיט דיורד גהינס דנהי דעושה נדקה
זכופה אף מכל מקום כיון טיט בו נסות הרוח מביא חומה
לעולם . לא ודאי דלרבי יוחנן מי טעוטה נדקה כופה אף ומיאה
והסתא חדוסא אשמעינן דאפילו הכי לא ינקה .

א

נאמר באופן אחד וזייטב מאמר דבי דבי טילא דאמר
אפילו קבל עירה כמטה ונדקדק עוד כמה שתאר
למטה שקבל תורה חסיוי דאף שדאי דכד גדול הוא מכל מקום
כיון דלענת מה התייחסות יס לקבלת התורה שהיה עולה על
הדעת שתכפר על מדת הגאווה וינקה מדונה של גהינם . ונראה
דזה יובן עט מאי דאמרינן בפרק ג' דמועד קטן ואלה שמות
הנבזרים אשר לדוד יושב בשבת תחבומי מאי קאמר אמר רבי
אבהו הכי קאמר ואלה שמות נבזרותיו של דוד יושב בשבת בשעה
שהיה יושב בישיבה לא היה יושב ע"ג כרים ולא על גבי כסאות
אלא ע"ג קרקע כו' תחבומי א"ל הקב"ה הואיל והספלת נכחד
תהא כמיוי נאבי גוור גורה ואמה חבטל ע"כ ועיין מה שכתבתי
לעיל בדרוש הקודם . למדנו מכאן דמי שאוחז במדת הענוה
יס בו סגולה זו לאפילו הקב"ה גוור גורה עומד הוא ומבטלה .
ואמרינן בספ"ד ד' אמר ר"ח בר אבא אמר ר' יוחנן ואמרי ליה
אמר רשב"ן אמר ר' יוחנן כל המלמד את בן חברו תורה וזכה
זיוכב פישיבה כל חבילה שנאמר אס מסוב ואטיבך לפני תעמוד
וכל המלמד את בן עט הארך תורה אפילו הקב"ה גוור גורה
עומד ומבטלה שנאמר ואם תניח יקר מוולל כפי שהיה ע"כ .
ואין טסק טאין בכל העולם מי פיבדק עליו לומר שהביא יקר
מוולל כמטה רבינו שקבל תורה חסיוי ולמדה לכל בני ישראל .
ובני

בזק אס יהיה צו מדת הגאווה שהרי לא יהיה פתחון פה למונים
לומר טיט שתי רטויות לזה אחר כל מ"ס טיט בו נסות הרוח אפי'
הקנהו להק"ה טמים וארך באברהם ואין טוס ע"פ למינים
לומר טוס דבר אש"ה לא ינקה מדונה של גהינס לפי שהגאווה
מחוסה היא מנד ענמה .

עוד

לחלוק מילין כדברי ר' שאמר אפילו עושה נדקה בסתר
דכתיב מתן בסתר יכפה אף ונמר ונדקדק עוד דלאויה
מכלית הביא ר' פסוק זה דכטלמא רב דאמר כל מי טיט בו נסו'
הרוח אפילו הקנהו להק"ה טמים וארך באברהם דכתי' הרימותי
ידי הוכרך להביא האי קרא משום דליכא טוס רמו בקרא ידי
ליד דמיירי באברהם אס לא עט קרא דהרימותי ידי והיינו יד
ליד אפילו דומה לאברהם שאמר הרימותי ידי וכמו שפירט רש"י .
וכן דכי רבי טילא דאמר אפילו קבל תורה כמטה דכתיב מומינו
אס דת בו' הוינך לאתויי האי קרא משום דליכא טוס רמן בקרא
דיד ליד דמיירי במטה אס לא עט פסוק דמימינו אס דת שמעינו
שה"ה בידו נתן התורה והספא הוי פירוש יד ליד אפילו הוא
במטה שקבל התורה מיד הקב"ה לידו לא ינקה דע וכת"ס רש"י .
אף לר"ז דאמר אפילו עושה נדקה בסתר דלדויה פסטיה דקרא
הכי הוי אפילו כותף נדקה מיד ליד העני לא ינקה וכת"ס רש"י
א"כ לאויה מכלית הביא פסוק מתן בסתר ודש"י נגטט מזה וכתב
זול דכתיב מתן בסתר לאו דטייך האי קרא בקרא דלעיל אלא
דבותא היא טא"פ טכופה אף וחיתה אינו מכפר על נסות הרוח
ע"כ ולא נפקררה דעתי בזה דאם בא לומר מעלת הנדקה הולל
שמארכת ועיו כל אדם ומגלת מתימה מטונה ומקרבת הגאווה
זכאלה רבות מתועלותיה ות"ס דנקט כופה אף וחיתה . עוד
ז"ל כת"ס רש"י דלר"ז העושה נדקה בסתר כופה אף וחיתה מי
הכניסו בתנר זה מאחר שדבר זה הוא מחלוקת אס העושה נדקה
כופה אף וחיתה או אינו כופה כי אס אף לכדו וכדליתא בפ"ק
דבתרא אחר ר"א גדול העושה נדקה בסתר יותר ממטה רבינו
דאינו כמטה כתב כי גורתי מפני האף והחיתה ואלו כעושה
נדקה כתיב מתן בסתר יכפה אף ופליגא דרבי ינחק דאמר רבי
ינחק אף כופה חומה אינו כופה . ופרש"י דר"א סבר דהאי ושאד
בחיק אריבא קאי יכפה חומה עוה . וא"כ מנ"ל דרבי יוחנן אית
ליה כר"א דאמר דהעושה נדקה כופה אף וחיתה איתא דס"ל כה'
ינחק דאמר אף דוקא כופה וס"א אפילו עושה נדקה כופה אף
אפילו הכי לא ינקה . וסבור הייתי לומר דטעמיה דרש"י הוא
מכו' דמי ר' יוחנן ס"ל כר' ינחק דהעושה נדקה בסתר אינו כופה
כי אס אף זכא ללמדנו דמי טיט בו נסות הרוח אפילו עושה נדקה
בסתר טיט לו סגולה טכופה אחד מחלכבי החבלה לא ינקה
מדונה של גהינס א"כ עה חידט דכי יוחנן על מה שאמרו דבי ד'
טילא כל מי טיט בו נסות הרוח אפי' קבל תורה כמטה לא ינקה
שהרי מטה מנכיה נתיירא וכדכתי' כי גורתי מפני האף והחיתה
אף עט אחד מהם יבול לו וכדאמרינן בנדרים דחיתה מטה
הרנו וא"כ כיון שלמדנו דמי טיט בו נסות הרוח אפילו קבל
תורה כמטה לא ינקה מינה למדנו דאף טיט בו סגולה טכופה א'
מחלכבי החבלה לא ינקה שהרי מטה דכינו פפה את אחד תהם .
ומט"ס פירט רש"י דלר' יוחנן הטוטה נדק' בסתר כופה אף וחיתה
זהסתא חדוסא אשמעינן יותר מר' טילא דאפילו טיט בו סגולה
טכופה אף ויהיט לא ינקה מדונה של גהינס . ומ"מ אין זה בא
לי שהרי ר' יוחנן מאי דחוקי קרא דיד ליד טעוטה נדקה הוא
משום דק"ל דמי בר' טילא דקרא מיירי בשמה יד מיד מיבעי ליה
דהא קרא במקבל תורה מוקמת ליה ולא כנייתן והול"ל יד מיד
לא ינקה דע וכדליתא בנדרה ומטוס הכי אוקמיה לקרא כנותן
נדקה דמי טטיי יד ליד ואם פן אין מכאן הכרח דר' יוחנן ס"ל
דעושה

ועהי אחריון בספרי בן יראה כי אולת יד אין מי שיעמוד בדרך
 במטה שנאמר לולא מטה בחירו עמד בדרך. ואחריון נמי איש
 באקים חלמלא תקרא כתוב או אפטר לאומרו כטס טהאים גור
 כך היה מטה רכינו גוד והכ"ה מקיים קומה ה' טובה ה' למה ה'
 יחרה אפק בעמד ע"כ: ומה טובה מטה לכל זה ודאי דהיינו
 לפי שהגויא יקרים מזולל שלמד תורה לישראל. וכוה כבא
 לכונת המאמר דבי ר' שילא אחר שמא יעלה בדעתך דמה שמאמ
 ה' במדת הגאון הוא לפי שעל ידי הפגוה אפילו שה' יבזור גורם
 עומד הוא ומבטלה זה' הנה בקיום העולם ולפי זה אם יהיה
 במטה שקבל תורה והגויא יקר מזולל אם כן אין טוס גוף נמשך
 פחדת הגאון' סהרי כשביל שהגויא יקר מזולל אפילו הקב"ה גזור
 גורה עומד הוא ומבטלה לזה אחר דאפי' הכי לא ינקה. ורבי
 יוחנן בא להסיק לומר דאפילו עושה נדקא בספר דאפי' ירא
 דמלמא לוכא גורה שעל ידי הנדקא מהפך מדת הדין למדת
 הרחמים אפילו הכי לא ינקה. הנה למדנו שמי טוס בו נסות
 הרוח לא ינקה מדוכה של סהינס ואף בעולם הזה נמולו יטוב
 בדאסו כי יהיה בעור בשרו שלח או ספחת והנה ידו מטרעת
 כשלג וכמאמר רז"ל שאין הננעים באים לא על נסות הרוח.
ובזה יוכן האו דתנן בפ"ב דננעים ומייתי לה בפ"ק דקולין
 דף י' בית האשל אין פותחין בו חלונות לראות את
 נגעו. ובת"כ אחריון כנגע נראה לי לי ולא לאורי מכאן אחר
 בית אשל אין פותחין בו חלונות לראות את נגעו ע"כ. ויש
 לדקדק דכל דיני אננעי בתים אנו למדין אותם מדברי הכהן
 כשבא לראות את הנגע ירקקו ואדמדם זסיון והיה מראה
 הנגע שפל מן הקיר ולמה נסתנה דין זה שלמד אותו הכתוב
 בדברי בעל הנגע. ועוד יש לדקדק בפ"ב דננעים תנן כנגע
 לי בבית אפילו תלמיד חכם ויודע שהוא נגע לא יבזר ויאמ' נגע
 נראה לי בבית אלא כנגע נראה לי בבית והר"ם ז"ל כתב ולא
 ידעתי טעם פזה דמה ספרם יש בין כנגע נראה לי לנגע נראה
 לי כשלמא אם היה הדבר תלוי בידו לטמא ולטאר הוא סב"ל
 כנגע המורה על הספק ולא נגע המורה על הודאי מפני שאם
 יאמר אותו בלשון ודאי כבר נטמא כל אשר בבית טרם שפיגו
 את הבית אבל כיון שאין טומאת הנגע וטהרתו תלויה אלא
 לכהן מאי נ"ח בין שיאמר אותו בלשון ודאי או בלשון ספק.
 וכתב הרב ז"ל שטעם מדבותיו שאין הכתוב מקפיד כאן בין ודאי
 וספק מפני טומאת הנגע וטהרתו אלא מפני דרך ארץ בלבד
 שלא יאמר אדם ודאי אפילו על הדבר הברור לו אלא ספק ויש
 חכמי' אל למד לטונק לומר איני יודע ע"כ. והרב בעל קרבן
 אהרן כתב דהקפדה נמי איכא דכיון דה' גור טהומאה והטרה
 היא תלויה במאמר הכהן אם יאמר נגע נראה לי חשיב מורה
 הוראה בפניו ואינו מהראוי טורה הוראה בפניו מאחר שה' תלה
 הכל במאמר הכהן ע"כ. והשתא לפי דברי הרב ז"ל. מי התיר לו
 לבעל הנגע לומר נראה לי ולא לאורי לומר כאינו צריך לפתוח
 חלונות הא חשיב מורה הוראה בפניו. ובתורה דזה יוכן עם מאי
 דאחריון בת"כ והניד לכהן לומר מה ת"ל לומר מלמד שאימ
 לו הכהן דברי כבוטין בני אין הננעים באים לא על נסות הרוח
 טכן מנינו בעויה טמאמר ובמקומו נבה לכו ע"ד להסתי' ויודע
 עזויהו ונו' והנרעת זרחה במנחו ע"כ. וכתב הרב בעל קרבן
 אהרן שהתכלית הוא להראות לו סיבת ביאת הנגע כדי שיספספ
 במטתיו ויראה מה שהיה סבה לנגעו ויטוב ממנו. ובתוס'
 דננעים ומייתי לה הר"ם אחריו' והניד לכהן לומר הכהן אומר
 בני נא וספספ כעמך וחזור כך באין הננעים באים אלא על
 נסות הרוח כו'. ובפר' תלך דף ג"ב אחריון אחר ר"ח לעולם
 אין קבל וקיים אף זורא אף אכן נמי תניא שית אשל אין

פותחין בו חלונות לרא' את נגעו. ופרט' היו קבל וקיים הרוח
 עניו ותחיה קבל לשון אשל ע"כ. בעמך אשל וס"ל בית אשל אין
 פותחין בו חלונות לראות את נגעו דכתיב כנגע נראה לי לי ולא
 לאורי טאפלותו הנלתו ע"כ. ובתורה מדברי ר' אלעזר ותכונת
 ד' זירא הס ענמם דברי הכהן ובעל הנגע וזהו שאמר והניד
 לכהן לומר מלמד שהיה הכהן אומר לו דברי כבוטין נא וספספ
 בעמך וחזור כך שאין הננעים באים אלא על נסו' הרוח ובעל
 הנגע היה מנדיק עליו את הדין ואומר הדין עמך ואף אכן נמי
 תנינן כנגע נראה לי ולא לאורי מכאן אחריו' בית אשל אין
 פותחין בו חלונות לראות את נגעו הרי טאפלתו הנלתו מן
 הננעים נמאח טמיודי של מנורע אנו למדין הדין שכית אשל
 אין פותחין בו חלונות לראות את נגעו באופן שלמדנו כנה
 מאוסה היא מדת הגאון לפני ה'.

מעתה

נבא לייסב מאמר הפונה קדים ואוכח למדין דמה
 התייחסות יש למי טיס בו נסות הרוח דהוי כאלו
 עובד ע"כ. אמנם על פי האמור לעיל יבא על כנון שמי טיס בו
 נסות הרוח ע"כ דלא ס"ל סיהיה הנדול נמלך בקטן שהרי הוא
 מתנאה ואומר מה אני צריך לטיול רשות מן הקטן ואם כן לפי
 דעתו מאי דכתיב נפשה חדס הוא פתחון פה למינים לומר שהס
 טתי רשויות ואם כן הרי הוא כאלו עובד ע"כ.

ובזה

יוכן מאי דאחריון בפ"ק דסוטה אחר רבי אלעזר
 כל חדס טיס בו נסות הרוח ראוי לנדעו כאשרה
 כתוב הכל ודמי הקומה גדושים ומתיב התם ואשריה' מנדעון
 והנה מלמד מה שקדקנו דמה התייחסות יש לנגסו הרוח עם
 עובד ע"כ. עוד יש לדקדק דמאי דמאי דמאי דמאי דמאי דמאי דמאי
 טו' ויראה דהדברים מתשמטים ובאים עם הא דאחריון בפ"ד
 דפ"ד דף ג' אחר רב יואה אחר רב יסר' שוקף לבנה להסתוות
 לה ובה גוי והשתחוה לה אפרה מנ"ל דאשרה אחר ר"ח כחלה
 כל ארץ ישראל דאמר רחמנא ואשריהם תטרפון באם מכרי
 ירושה היו להם מאבותיהם ואין אדם אומר דבר שאינו שלו ואי
 מאוס הכך דמצינן דאם כפיטולא ועלמא סני להו אלא מדפלתו
 ישראל לע"ג נלי דעתינן דמיה להו בנ"ג אמי נליחותא
 דידאו עבוד ה"כ יש' שוקף לבנה גליא דעתימ' דמיה ליה בע"ג
 וכי אהא נני ושלח לה שליחותא דמיה קא עביד והקטו ודלמא
 בענל הוא דמיה לה ובמדי אחריו' לא ויתרנו אחר קרא
 אלה אלךך ישראל מלמד שאין לאלהות הרבה. מנינו למדין
 שהטעם טעה ה' לנדע האשרה הוא מאוס דישאל או לאלהות
 הרבה. וכבר כתבנו דאף דכתיב נפשה חדס אין מכאן פתחון
 פה למינים לומר שיש טתי רשויות מאוס דמיה דכתב קרא
 נעשה חדס הוא כתי' ללמוד לפני האדם מדת הגאון סיהיה
 הנדול נמלך בקטן. ואם כן מי טיס בו נסות הרוח וס"ל טאן
 ראוי לנדעו לימלך בקטן אם כן לדידיה יש פתחון פה למינים
 לומר שיש רשויות הרבה מאוס דכתיב נעשה חדס. ולזה בא
 ר"ח ואמ' כל מי טיס בו נסות הרוח ראוי לנדעו כאשרה כתי'
 שהטעם עגמו טעה ה' לנדע האשרה שהוא מפני טיס' או
 לאלהי' הרבה מאותו טעם עגמו ראוי לנדע כל אדם טיס בו
 נסות הרוח שהרי כפי ספרתו יש פתחון פה למינים לומר טיס
 אלוהות הרבה.

ובזה

יוכן קמט פסוקים ביטעיה סו' ה"כ יוס' לה נבואות
 על כל נאה ורם ועל כל נשא וטפל ועל כל ארוי
 הלבנון הרמים ונו' ושא נבחות האדם וטפל רוס אכסיס ומסב
 ה' לבדו ביום ההוא והאלילים כליל יחלוק. ויש לדקדק במה
 שאמר כי יוס' לה נבואות על כל נאה ורם ועל כל נשא וטפל
 שיטפיל ה' כל בעלי נאה וחזר ואמר ושא נבחות האדם וטפל

דרך כרמים דרוש יו

רוח אנוסים שכולם יהיו נמוכי רוח ונסגב ה' לבדו ביום ההוא דרך מלי מה שינסגב ה' בהשפלת הגאווים והיותם נמוכי רוח והלא גדולות ית' איכה תלויה בטוב דבר ועוד יש לדקדק באומרו ה' לבדו תהיבא תיטי שישתקף עמו טוב דבר ועו' במה פסיים והאלילים כליל יחלוף מה קטר יש לו לביטול ע' עם הקודם א'ך עם מ' ש' יוכן הענין והוא שאלו הנסי הרוח לית להו ט' מואם מדת הגאווה ובוחר במדת הענוה ע'כ' ס'ל' שפי' נעשה אדם הוא ח'ו כפשוטו שיש שתי רשויות דלית להו שגמלך הקב"ה בתלאכי הסרת כדי ללקח מדת הענוה לזה אמר כי יום ל' נכחות על כל נאה ורם ועל כל נטא וספל שיספיל כל פגלי גאווה וכיון שיראו העולם הנקמה שיעשה ה' בכעלי גאווה ויראו כמה מאוסה היא בעיניו אז יהיו הכל נמוכי רוח וזש נכחות האדם וספל רוח אנוסים וכיון שרואים העולם כמה היא חביבה מדת הענוה בעיני ה' הנה כי כן ונסגב ה' לבדו ביום ההוא שידעו דהא דכתיב נעשה אדם אינו ח'ו שהגדך שיסייעוהו אל כדי ללקח מדת הענוה שיהיה הגדול כמלך בקטן ולא יהיה פתחון פה למינים לו' שתי רשויות יש וזהו שסיים והאלילים כליל יחלוף כלו' כל עובדי ע'ו שהיו סבורים סגרת המינים בכתיב נעשה אדם שיש שתי רשויות יתבטחו מן העולם שידעו שכוונת הכתיב באומרו נעשה אדם הוא ללקח מדת הענוה טיהא הגדול כמלך בקטן :

ואל

זה סוכב הולך מאחרי ישיעיה במלכים ב' ס'י' ד' באומרו לחזקיהו מה אמרו האנוסים האלה ומאין יבאו אליך ויאתר חזקיהו מארץ רחוקה באו מבבל והשיב לו ישיעיה שמע דבר ה' הנה ימים באים ונכא כל אשר בעיניך וגו' ומבניך אשר יגאו ממך אשר תוליד יקחו והיו סריסים בהיכל מלך בבל והנה ב' חלק דף ב'ג' אמרו והיו סריסים רב אמר סריסים מהם ור' ח' אמר שסמרים ע'ו בימיאם ופרט' שבימי חכמ' חיסאל ועוריא נודע לכל מאין מהם בע'ו ויש לדקדק דבכמה לרב דאמר סריסים מהם ניהא דבכלל העונם שהענינו ה' לחזקיהו על מה כאתר חזקיהו ונ' על מה שהראה להם כל הגורותיו אמר לו דמלכך טיקח מבניו יעשה אותם סריסים וכמ' רש' טכן דרשם כל מלכים א'ך לר' חנינא דאמר שנסתרסה ע'ו בימיה' מה שייכות יש לזה ע'ו מה שהענינו ה' על דבריו ונר' דכוונת הענין בהקדים מאי דאמר' במדרש ס'בלק ואל מארץ רחוקה באו מבבל זה אחד מנ' סבדקו הקב"ה ולא מנאן שלמים חזקיהו היה לו להשיב לישיעיה אמת נביאו' של מקום ואמת טואל אלי התחיל מתנאה וא' מארץ רחוקה באו מבבל ולכך נענס ע'כ' והביאו רש' שפי' למלכים ונדר' ב' ס'י' ל'ב' כתיב ולא כנמול עליו השיב וחזקיהו כי נבה לבו וכ' כל המפרשים אל דמה טענס חזקיהו היה מפני שנטה קצת למדת הגאווה וכבר כתבו שתי שיש בו נסות הרוח הוא נותן פתחון פה למינים לעבוד ע'ו באו שתי רשויות הם מדכתיב נעשה אדם לזה אמר לו ה' לחזקיהו אמת נתנאות ונתן מקום למינים לעבוד ע'ו באו כתי רשויות יש על פן ומבניך אשר תוליד יקחו והיו סריסים בהיכל מלך בבל שתעקר ע'ו פיהם כדי לתקן את אשר העויות טנתת פתחון פה למינים לעבוד ע'ו :

וכיוצא

בזה אצל במדרש איכה ב' בכה טככה ואל את מונח שכל נביאות קשות טנתנבא ירמיה על יש' הקדים ישיעיה ורפאל וכו' ירמיה אמר מרומם שלח אש ישיעיה אמר מרומם וקדום אשכנז ואת דכא ע'כ' והנה המאמר הזה אומ' דרסוני וחיו דמה שייכות יש לדבריו ישיעיה עם דבריו ירמיה אטו שיקבא דמרום מרומם דרם הא ודאי טהוא דבר קשה לכמוע ונר' דזה יוכן עם מאי דאמרין במד' לא חרבה ירושלם אלא בטביל

ובזה נכא לכונת המאמר בכל הנביאות קשות טנתנבא ירמיה על יש' בא ישיעיה ורפאל שיש' היו נסי הרוח ובה ירמיה והתנבא עליהם נכוונות קשות טה' ישיעיהם בתכלית הטפלות טכך היא המדה שכל המנביה ענמו הקב"ה מספילו והתנבא על יש' ואמר מרומם שלח אש לומר שיערע מהם ע'ו עליה כדי להספילה ולבייטם יותר לפי שאינו דומה מתבייט מן הקטן למתבייט מן הגדול ולזה בא ישיעיה ורפאל ואמר שהחזורים בתשובה הקב"ה מנביה אותם בתכלית הרוממות טכך היא המדה שכל המספיל ענמו הקב"ה מנביה והתנבא עליהם והאמר כי כה אמר דם ונטא מרומם וקדום אשכנז ואת דכא וספל רוח וי הכוונה היא אפי' את דכא טהב"ה מרכין טכונמו עליו והיו תכלית הרוממות והיו מכירא עמוקת' לאינרא רמא טכתחל' לא רנה ה' ליערע מהם בענמו אלא נפרע מהם ע'ו עליה כדי להספילם ולבייטם ביותר וכדי בזיון ואחרי כן שהספילו טנמם כתיב בהם מרומם וקדום אשכנז ואת דכא וספל רוח לומר טאף שטכונמו היא כסמי מרומים מ' חני את דכא טמרכין טכונמו עליו וליו וזהו שסיים הכתיב להחיות רוח טפלים ולהחיות לב נדכאים טכך היא המדה שכל המספיל ענמו הקב"ה מנביהו פי גבוה מעל גבוה שומר ישראל ה' עוול לטמו יתן :

דרך צדקה דרוש שבעה עשר

ב' פ' לך פמ' ד' ס'י' ג' ואל ר' חזן כסר ר' חנינא פתח רשע עושה פעולת סקר וזרע נדקה סקר אמת רשע עושה פעולת סקר זה נמרוד שהיו פעולותיו של סקר וזרע נדקה סקר אמת זה אברהם טנאמר וטמרו דרך ה' לעשות נדקה ומטטט ע'כ' :

גודל

המלוה הזאת מעשה הנדקה גלויה ומפורסמת לעיני כל ישראל שהיא לאות אמת על הסם המיוחד אשר פי ה' יקבנו בניס אמת לה' אלקיכם ואמרין בספרי בניס אמת לה' אמת קרויים בניס ואין אומות העולם קרויון בניס והכו מנן במסכת חסידים חביבין ישראל טנקרלו בניס למקו' יעבודת הנדקה היא לאות על טס זה וכדאמרין בפ' דכ"ג טאל טורניסו רבוס